

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. Евгения Борисова Димитрова, ДН
Ръководител катедра ТМКТ, НСА „В. Левски“, София

относно:

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“, в професионално направление 7.4 Обществено здраве, научна специалност Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)

на тема:

„КИНЕЗИТЕРАПИЯ СЛЕД НУКЛЕОЛИЗА В ЛУМБАЛЕН ДЯЛ”

с автор:

Магистър кинезитерапевт **Пламена Цветкова Белчева**, редовен докторант
към катедра ТМКТ, НСА „В. Левски“, София

Актуалността на настоящото научно изследване се обуславя от факта, че лумбалната дисковата херния е сериозен социално-икономически проблем, тъй като засяга предимно хора в трудоспособна възраст - между 25 и 50 години. Начинът на лечение на дисковите хернии и настъпващите в резултат на тях радикулопатии, е един от най-спорните въпроси в съвременната медицина. Значителната честота на заболяванията, естественият им хронично-ремисиращ ход, множеството консервативни и оперативни методи на лечение потвърждават факта, че проблемът не е решен и дискусиите относно оптималното лечение продължават.

В този аспект, темата е с голямо клинично и социално значение. Представеният труд е посветен на недостатъчно проучените възможности на някои съвременни специализирани методи на кинезитерапия да противодействат на развитието на заболяването и свързаните с него функционални ограничения.

Дисертацията е в обем от 187 страници. Тя е онагледена с 20 таблици, 2 диаграми, 17 графики и 50 фигури, от които 29 снимки. Списъкът на ползваната литература е от 169 източника, от които 34 на кирилица и 135 на латиница. Преобладаващата част от публикациите са от последните 10 години.

Трудът е структуриран в 3 глави – литературен обзор, собствени наблюдения и резултати от изследването и дискусии, изводи, препоръки, заключение и библиография и приложения.

Уводът е насочващ към разработвания проблем.

Литературният обзор е разработен на базата на обширна информация от публикациите на съвременни автори. Структуриран е в 5 основни теми, а именно:

- Съвременни знания за анатомо-функционалните и кинезиологични особености на гръбначния стълб
- Същност и характеристика на понятието „дискова херния”
- Диагностика на заболяването
- Лечение
- Място и роля на кинезитерапията при лечение на дискова херния

Научната компетенция на докторантката се проявява при коментирането на проблемите, изразяване на собствено мнение и отношението ѝ към някои дискуссионни въпроси. Разделът приключва с обобщение на проучените литературни източници, на базата на което е формулирана **работната хипотеза**.

Точното формулиране на **целта, задачите, организацията и методиката на изследването** е предпоставка за провеждане на задълбочено проучване.

Научното изследване е проведено през периода февруари 2012 г. – юли 2013 г. в СБАЛ „Гръбначен център“ АД, гр. София. Скринингът обхваща 1043 пациенти, от които в извадката са включени 96 пациенти с диагностицирана дискова херния в лумбален сегмент, лекувани чрез озонотерапия. Броят на болните и разпределението им в групите на проучването позволява статистическа обработка на материала и доказване тезата на автора.

Правилно са уточнени *критериите за включване и за изключване* от изследването.

Направена е подробна характеристика на контингента. Информацията се подкрепя с подходящи таблици и коментар към тях.

Методиката на изследването е многостранна и разнообразна. Тя включва следните функционални методи и тестове:

- Неврологични тестове – Ласег, Нери, Васерман.
- Тестове за наличие и измерване на болката – ВАС, болка в точките на Вале, палпаторна болка в областта на сегмента.
- Физически тестове за измерване на ограниченията в обема на движение и издръжливост – тест на Том Майер, латерални наклони, тест на Шобер, статично-силова издръжливост на гръбна и глутеална мускулатура, статично-силова издръжливост на коремна мускулатура.
- Тестове за субективната оценка на пациента относно болката и ограничението в ДЕЖ – въпросник на Освестри, скала за увреда на Маями.
- Психо-социален тест – тест SF-12 съкратена форма за психично и физическо здраве.

Положително впечатление прави правилният подбор на подходящи методи и тестове, които дават възможност за цялостно изследване, точно отчитане на функционалните и психо-соматичните показатели и обективност на получените резултати.

Описаната **кинезитерапевтична методика при експерименталната група**, включва разнообразни терапевтични упражнения, съобразени с клиничното състояние на пациентите и при спазване на определени, ясно дефинирани принципи. Правилно са формулирани *целта, задачите и методичните указания*. Разработен е примерен комплекс за кинезитерапия. Специализираните терапевтични средства са описани добре терминологично, подробно и точно. Бих препоръчала по-широко да се опишат противопоказанията и да се приложи подходящо онагледяване на упражненията.

В раздела **Резултати и анализ** емпиричните данни са обработени и анализирани с помощта на подходящи статистически методи – вариационен, сравнителен и графичен анализ чрез SPSS 16.0 for Windows.

Обсъждането на резултатите е диференцирано при отделните изследвания. Установени са достоверни статистически промени в основните проследени показатели. Отчетен е ефекта на *създадената методика на кинезитерапия* върху болката, обема на движение в лумбалния дял на гръбначния стълб, издръжливостта на гръбна, глутеална и коремна мускулатура, ограниченията в ДЕЖ и психо-социалните показатели. Важно наблюдение на автора, с висока практическа стойност, е установяването на по-добри клинични резултати след приложението на собствената методика на кинезитерапия при експерименталната група, което потвърждава ефективността ѝ. При двете групи болни е установено статистически значимо подобрене (намаление) на болката според данните от ВАС, болка в точките на Вале, палпаторна болка в областта на сегмента. Пациентите, лекувани по авторската методика подобряват значително двигателния си контрол, постуралния баланс, силата и издръжливостта на гръбна, коремна и глутеална мускулатура. Постигнатите добри функционални резултати след лечение на дискова херния чрез озонова нуклеолиза и подходяща кинезитерапия са предпоставка за добро психо-емоционално здраве и съответно за добро качество на живот.

Резултатите са обективизирани чрез подходящи методи за анализ, които подкрепят направените обсъждания и заключения. Докторантката демонстрира висока професионална компетентност и задълбочено познаване на проблема, които съчетани с насоченото клинично мислене и систематичният подход спомагат да се изведат важни за практиката изводи.

В дисертацията са формулирани 6 извода, които обобщават резултатите от това задълбочено проучване.

Направени са 4 полезни препоръки за практиката.

Във връзка с научното изследване са представени 4 публикации в авторитетни специализирани списания (2 под печат).

Авторефератът отговаря на изискванията.

Считам, че **приносите на дисертационния труд** са следните:

- Описана и апробирана е *комплексна кинезитерапевтична методика* за функционално възстановяване на пациенти с лумбална дискова херния, лекувани чрез озонтова нуклеолиза, която обогатява теорията и практиката на кинезитерапията.

- Разработена е *методика за функционално изследване* на пациенти с лумбална дискова херния, лекувани чрез озонтова нуклеолиза, която позволява оптимално проследяване на въздействието от приложената кинезитерапевтична методика.

- Публикувани са функционални резултати при значителен брой болни с лумбална дискова херния, лекувани чрез озонтова нуклеолиза.

- Приложено е обучение в превантивни мерки и правилни двигателни модели на дейностите от ежедневието („Училище за гръбнак”), като част от лечебно-възстановителния процес и са публикувани постигнатите резултати.

Заклучение

Оценявам високо изследователската и практическа работа на **Пламена Цветкова Белчева**, чийто дисертационен труд на тема „КИНЕЗИТЕРАПИЯ СЛЕД НУКЛЕОЛИЗА В ЛУМБАЛЕН ДЯЛ” представлява сериозно научно изследване с оригинални приноси за науката и практиката.

Препоръчвам на Уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на ОНС “Доктор” на **Пламена Цветкова Белчева**, в професионално направление 7.4 Обществено здраве, научна специалност Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура).

София, 2. 11. 2017 г.

Рецензент:

проф. Евгения Димитрова, ДН